

PRAVOSUDNI FORUM

za Bosnu i Hercegovinu

Правосудни форум за Босну и Херцеговину

Улога највиших судова и Уставног суда Босне и Херцеговине у хармонизацији судске праксе у процесуирању предмета организованог криминала и корупције

Mövenpick, Сарајево, 23. октобар 2024. године

Сарајево, 23. октобар 2024. године

Закључци Осме конференције Правосудног форума за Босну и Херцеговину пружају смјернице за даљњу сарадњу и унапређење капацитета правосудних институција у БиХ, посебно у контексту сложених кривичних предмета. Те препоруке представљају корак ка јачању правне сигурности и транспарентности, као и ефикаснијем сузбијању организованог криминала и корупције у земљи.

Закључци:

- Европска конвенција је дио нашег уставноправног поретка и директно је инкорпорирана у наш устав. Члан II ст. 2, 3 и 6, као и други чланови и ставови, јасно говоре о томе.
- Уставни суд слиједи праксу Европског суда, али је и први заштитник права загарантованих Европском конвенцијом. Комплексност нашег државног уређења и домаћег система утиче на примјену закона. Међутим, судови треба да обезбиједи јединствену примјену закона и стога је неопходно да имају приступ правним ставовима које ће да слиједе и примјењују приликом доношења одлука. Доступност одлука редовних судова у смислу јавног

објављивања, као и одлука Уставног суда, осим што је дио гаранција из члана 6, у суштини, помаже хармонизацији одлука.

- Организовани криминал представља значајан изазов како у смислу откривања, процесуирања и кажњавања тако и у смислу одузимања „плодова криминалног рада“. С обзиром на комплексност поступка, додатни изазов чини потреба за досљедним поштовањем права осумњичених, осуђених, као и трећих лица, загарантованих Европском конвенцијом и Уставом Босне и Херцеговине. Стога би се могло размотрити даље унапређење институционалних ресурса и протокола како би процеси одузимања имовине били ефикаснији и усклађени с гарантованим правима свих укључених страна.
- Право на личну слободу, које се често „активира“ у предметима организованог криминала, тражи поступање у складу са законом, али и додатне услове. Зато основана сумња као и образложење за посебне притворске разлоге представљају заштиту од произвољности, али и нужан елемент сваке одлуке о притвору.
- Тренд хармонизације судске праксе указује на смањење броја притворских предмета и повећан број изрицања мјера забране. Такав приступ доприноси смањењу повреда права које утврђује Уставни суд јер се све више поштују стандарди Европског суда. Изрицање мјера забране умјесто притвора кључно је како би се заштитила права осумњичених у складу с Европском конвенцијом, обезбиједила пропорционалност у кривичном поступку и смањили негативни ефекти притвора на осумњичене, поготово на оне који неће бити осуђени.
- Кривични поступци, поготово у предметима организованог криминала, без обзира на жељу да доведу до „осуде криминала“, кажњавања починилаца, те тако пошаљу поруку јавности да се „криминал не исплати“, морају се водити у складу са гаранцијама права на правично суђење. Слиједећи праксу Европског суда, Уставни суд се бавио питањем незаконитих доказа, питањем ко може бити свједок, прихватањем доказа прибављених путем међународне правне помоћи, једнакошћу страна, контрадикторношћу поступка, правом на обавјештавање о оптужби и др.
- Уставни суд дјелује као коректив судској власти испитивањем судских одлука. Међутим, свака повреда права коју утврди Уставни суд у поступку не води нужно до „ослобађања“. Такође, извршење одлука Уставног суда значи да су се прихватили и стандарди Европског суда. Поштовање стандарда Европског суда и Уставног суда је јасан пут ка хармонизацији праксе.

- Изазови борбе против организованог криминала треба да буду ријешени „у ходу“, на начин који је прихватљив и у складу с гаранцијама Европске конвенције, а имајући у виду технички и технолошки развој. Новине које прате поступке су финансијске истраге, дигитални докази и др.
- Наредбе суда за спровођење посебних истражних радњи морају да садрже довољне разлоге утврђене законима, као и разложно образложење да се докази нису могли прибавити на други начин.
- Потребно је наставити с досљедном примјеном ставова заузетих у пресуди *Драјојевић против Хрватске*.
- Међуинституционална сарадња, размјена информација и знања неки су од алата борбе против организованог криминала и стога их треба континуирано заговарати и развијати.
- У борби против организованог криминала и корупције изузетно је важно одузимање имовинске користи стечене криминалним активностима.
- Измјенама и допунама кривичног законодавства потребно је створити систем који ће ефикасно одговорити на изазове који се појављују у контексту кривичних дјела организованог криминала и корупције. Национални закони морају да прате савремене токове.
- Потребно је јачати капацитете правосуђа за објављивање судских одлука и ставова судске праксе, те спроводити редовне обуке о коришћењу ИТ алата за њихову претрагу с циљем унапређења квалитета образложења и адекватног реферирања на судску праксу.
- Потребно је промовисати значај судске праксе и међународни стандард уједначавања судске праксе прије доношења судске одлуке.
- Приликом процесуирања предмета организованог криминала и корупције у којима су кривична дјела почињена коришћењем нових технологија препорука је да се у недостатку домаће судске праксе користи пракса Европског суда за људска права, те да се у континуитету спроводе обуке о одузимању имовинске користи уз конкретне случајеве из судске праксе.